

HONVÉD.

Megjelenik e' lap vasárnapot kivéve minden este, féliven. Tartalmát teszik a' főhadivezérség hivatalos közleményei, iránycikkek, bel- és külföldi hírek.
Hirdetmények a' szokott díjért vétetnek fel.

HIVATALOS ROVAT.

Az ideiglenesen Nagy-Kállóban székelő rögtönítelő vegyes törvényszék által kérdés intéztetvéen a' honv. bizottmányhoz az iránt: vajjon azok, kik a' véstörvényszékek megalkotása előtt lettek honárulási vád miatt elfogva, illetékesen ezen törvényszékek által ítéltetendők-é? 's általában megkeresést intézett az említett törvényszék a' bizottmányhoz, hogy határozassék meg a' határvonal, meddig a' törvényszék bíraskodási köre kiterjed 's a' melyen túl nem.

Minél fogva a' fennebbi kérdésre nézve általános szabályul 's minden véstörvényszékek által követendő zsinormértékül ezennel megállapittatik:

Mikép mindazon honárulási váddal terhelt egyének, kik a' véstörvény meghozatala óta fogattak el, habár tetteik a' törvény keletkeztét megelőzte időre esnének is; ezen rögtönítelő bíróság eljárása alá tartoznak. 'S ép azért a' törvénytörvényeknek nem a' tény mikori elkövetése, hanem a' befogatás idejét kell mindég szem előtt tartani.

Kelt Debreczenben, apr. 14. 1849.

A' honv. bizottmány.

Nem hivatalos rész.

Kolozsvár, apr. 24. 1849.

Miután érintettük általánosságban azon soknemű teendőket, melyek új kormányunk munkás kezeire várnak, szabad lesz, sőt kötelességünk parancsolja némely részleteket kiemelni társadalmi életünk jelenéből, melyekre nézve sürgetős javítást ohajtani minden hazáját szerető józan polgárnak fontos okai vannak.

Ugy hisszük, említenünk is fölösleges, mikép sokat marczangolt hazánk belsejében a' különböző fajok és polgárosztályok közt egységet, ösztartást eszközölni, soha nagyobb szükség nem volt, mint most, midőn önálló nemzet gyanánt lépünk az európai státuscsaládba. Midőn egyfelől fizikai erőre van szükségünk, melylyel az absolutismusnak e' nagyszerű lépésünk ellen inté-

zett és intézendő törekvéseit megsemmisítsük, és másfelől oly tekintélyes erkölcsi nyomatékra, melylyel új álláspontunkat nem csak méltólag foglalhassuk el, hanem biztosítsuk is.

De e' czélt megközelíteni, nem elég a' fegyver hatalma. Intő példaként áll előttünk az osztrák katonai uralom, mely túl a' királyhágón még azon földet sem tarthatá meghódítottnak, melyet véreibeivel megrakott.

Ez az ő szerencsétlensége; ennek ellenkezője által alapítsuk meg mi szerencsénket.

Túl a' királyhágón a' Havas-ok, Jankovics-ok, Fiath-ok 's több bakói a' habsburg háznak, visszarakták a' gyűlölt urbéri tartozásokat a' nép vállaira, 's dereresre huzatván a' legbecsületesebb polgárokat „kell-é szabadság” gunyos nyilatkozatok kíséretében botoztatták. 'S látjuk, mi eredményre vezette őket ez eljárásuk, hála istennek.

És ne tartson bennünket senki ábrándos philanthropnak. Koránt sem feledtük el mi a' közel multakat 's nem élünk oly önámításban, hogy ne higyjük, ne láttuk, ne éreztük volna, mikép ha valahol a' magyar haza földén, itt Erdélyben bizonyoson népfaj népfaj ellen, osztály osztály ellen folytatta az irtóháborut. És azon égrekiáltó vandaltettek, melyeknek ez ország rész színhelye volt, méltán hoztak működésbe a' büntető igazság véres pallossát.

'S mégis azt mondjuk: ha találunk egyetlen magyart, ki honáruló 's csak egy egy példányt az ellenünk zúdult népfajok 's a' szabadsággal megajándékozott új polgárok közül ki ügyünknek barátja volt: már nem alkalmazható általánosságban egész népfajokra és polgárosztályokra sem az erény dicsősége sem a' bűn gyalázatossága. Sőt állana bár az ellenkező, az eszélyes politika még is azt tanácsolja, hogy

adjuk meg ugyan kellő áldozatait Nemesisnek, de ügyjárnunk el, hogy míg egyik kezünkben bárd a' honárulás megbüntetésére, a' másikban a' szabadság és jogegyenlőség malasz-

tival édesgessük eltántorodott polgártársainkat ügyünk barátivá.

Nagyocska feneket kerítettünk egy pár sorban is kifejezhető ohajtásainknak. De nálunk, hol a legocsmányabb hálátlanság és ármány okozta sebek a' nemzettesten, talán évtizedek múlva sem fognak béhegedni, igen sokat kell beszélni az emberekhez, míg a' sajtó 's a' legméltóbb boszu lángjától égő keblek fájdalmait leostromolva elhitethetjük velök, hogy létez helyesebb politika is annál, melynek tanai így hangzanak: dentem pro dente, oculum pro oculo.

Ismételjük: mi azon politikát tartjuk jelen körülményeink között üdvösnek, mely igazságos szigorú kiengeszteléssel párosít.

És azért alig hat valami fájdalmasabban ránk, mint midőn halljuk, hogy

X. vármegyében a' volt kiváltságos osztály semmit sem tud a' közterhek hordozásáról 's míg a' szegény volt urbéres tehene eldől a' hadi fuvározások miatt, S. táblabíró ur csak sétakocsizásra használja szép négyes fogatát.

Y. földesur Erdély visszaszerezése által, jure postliminii, minden régi jogaiba visszahelyeztetnek híven magát, volt urbéreseit mortaliter robotoltatja.

Z. falusi birtokos a' Mikás rablócsordája által megrongált nobilitaris curiáját, a' bűntényben talán részt sem vett falusiak költségén plane parquettiroztatja, 's elraboltaknak állított holmijei foholajstromából egy akkora summát eruál és ró ismét a' falusiak nyakába, menyinit talán özszeses birtoka nem ért, cum omnibus appertinentiis mobilibus et immobilibus.

B. vármegyében untalan jogegyenlőséget pengetnek, korholják az aristocratiát 's főispánjukat aristocraticus szellemiért, 's midőn a' főispán, egyedül képességre 's nem holmi mellékes érdekekre tekintve, egy értelmes, becsületes prokátori embert néz ki első alispánnak, oly rémitő kanapécra vall támad, miként a' derék ügyvéd saját 's gyermekei érdekében nem meri elvállalni az állomást, melyre egyébiránt képességet és hivatást érez keblében.

V. urnak Q. faluban egy urbérese sem volt, most azonban az egész közlakosság neki szolgál és teljesíti minden követeléseit. Mert V. egyedüli uri ember a' helységben 's azzal biztatja a' remegő lakosságot, hogy nagy befolyásánál fogva kieszközölné, hogy a' falut, mely különben sem volt valami nevezetes büntészek, a' magyar katonaság föl ne égesse 'stb.

De minek fűzzük tovább a' visszaélések lajstromát. Mi nem akartunk gyanusítani. S legyen, hogy annak, mit elmondottunk, egy része puszta anekdota, csak azért soroltuk elő, hogy ha valósággal történtek ilyesmik, meg kell szüntetni 's

illetőleg jóvá tenni; és ha történeendők volnának, meg kell akadályozni, hogy ne történjenek.

Mert ily tények szörnyüképp ellenkeznek azon politikával, melyet felebb egyedül üdvösnek nevezünk.

Ámde e' politikának életet sem a' legszivrehatóbb proclamatiók gyönyörű phrasisai, sem a' legüdvösebb, de papíron maradó, kormányrendeletek nem biztosítanak.

Hanem biztosítai fogja a' közigazgatás keze-lőinek helyes kiszemelése, hatáskörük czélszerű megszabása, szigorú felelősség és ellenörködés.

Országgyűlés.

Kossuthnak a' képv. ház apr. 14-ki ülésében mondott beszédének folytatása:

Uraim! ha én visszaemlékezem azokra, a' mik éppen most egy esztendeje történtek, és a' mik közt az isteni gondviselésnek kiszámíthatlan rendelete szeriat én magam is az események által a' szerénység porából, melyet örömet vallottam magaménak, kiemelve, némi tevékeny részt vevék; ha visszaemlékezem azon hűségre, melyel az idők viszontagságai alatt iparkodtam az austriai háznak trónusát megtartani segíteni; 's ha végig tekintem az árulást, hitszegést, ha végig nézem azon hálátlanságot, melyel ezen indulat, — mely indulata keblemnek közös volt a' nemzet özszeseségével, — az austriai ház által viszonztatott: talán mentve volnék isten és emberek előtt, ha személyes bosszuval, 's a' szenvedélynek némileg felingerült hangjával mondanám azt, hogy velem rendelkezhet isten akár mint ez életben, bocsáthat reám szenvedést, bocsáthatja reám a' vérpadot, bocsáthatja reám a' bürökpoharat, vagy a' száműzést: de egyet nem bocsáthat reám soha, azt nem, hogy én valaha az austriai háznak alattvalója legyek. (Általános tetszés, közlekedés!) Azt nem bocsáthatja reám isten sem, mert az embernek, ki el van határozva valamire, bár lánczokba szorittatnának minden tagjai, mindig marad elég ereje meghalni tudni, ha más-képp nem mentheti meg magát. (Roppant hatás.) Hanem uraim! én mint egyike a' nemzet azon képviselőinek, kiket a' nép bizalma e' nehéz időkben meghívott arra, hogy Magyarországot először megmentsék, aztán ujjaferemtsék, 's tegyék jövődjét szabaddá, nagygyá, dicsővé, — én, mint a' nemzet képviselője, a' személyes ingerültség, a' személyes indulat és szenvedély minden gondolatát esküm szerinti kötelességemnél fogva keblem-ből a' nemzet nagy kérdéseinek megítélésénél száműzoi kötelesnek vallom magamat: azért mindezt mellőzve higgadtan, szárazon, nem akarva szólai az indulatokhoz, veszem fel röviden az eseményeket, miot előttük állanak.

Az 1848 ki törvények erős meggyőződés

szerint, Magyarországon nem revolutio szüleménye. Az 1848-ki törvényekkel a magyar nemzet nem tett revolutiot, nem volt az semmi egyéb, mint biztosítása azon jogoknak, melyek papirosan, és ha királyok esküje a' papiros malasztjánál több volt volna, a' királyok esküjében 's a' velök kötött alkukötésekben mindig sajátunk volt isten 's világ előtt. Törvényeinkben ki volt mondva, hogy Magyarország szabad és független és semmi más nemzetnek alávetve nincs; még az is, hogy a' király távollétében a' királyi hatalom nagy részének gyakorlata a' nádorra, mint helytartóra bízott az új törvények által, nem új 's nem ismeretlen szerzemény történetünkben, mert a' nádor ezer év óta mindig a' királyok helytartója volt, 's más változás nem történt a' dologban, mint csupán az, hogy a' mely szabadságot, függetlenséget 's önállást ennekelőtte a' kormányzások, 's különösen a' magyar királyi ugynevezett helytartótanács törvény szerint fentartani köteles volt volaa, ezen törvényeknek fentartása, végrehajtása 's biztosítása miniszterekre, nem pedig egy collegialis tanácsra bízott. Ez volt az egész változás, a' minő változásokat azok, kik a' magyar históriát ismerik, többeket fognak feltalálni; mert hiszen maga a' helytartótanács is nem oly régi institutio, a' mult században hozatott bé csak. Hanem azon magában csekély változás, hogy az igazgatóságok helyett igazgatók, 's a' tanácsnokok gyűlése helyett miniszterek állítottak, az országnak mégis egy nagy szerzemény volt, azon szerzemény t. i. mely által egyes emberek személyes felelőssége alá valának helyezve a' törvények, 's a' nemzetnek azon jogai, melyeket a' collegiumok, a' collegialis administratiók nem őriztek meg, mert testület magában véve személyes felelősséggel praxisban nem bír; hanem éppen az, hogy a' ministerialis kormányzat által a' nemzetnek jogai, melyekhez tartozott, hogy a' népek vérével 's pénzével az austriai ház 's bécsi tanácsnokai kényők, kedvők szerint ne rendelkezhessenek, mondom, épen ezen ministeri felelőség, mely azon jogokat biztosítandó vala, azt ragadta ki az austriai zsarnok hatalomnak kezéből, mit mindeneknél nagyobbra becsült, t. i. az önkényes uralkodás lehetőségét az országon, 's a' hatalmat, hogy a' magyar nép vérével 's pénzével, nem saját hazánk javára, megmentésére, hanem önkényes céljaira kénye kedve szerint disponálhasson. 'S e' szándékát valósította is 300 éven át; mert ha látjuk, hogy isten a' jólétnek 's boldogságnak minő elemeit adta e' földnek; ha látjuk, mennyi erő, pénz, egészséges, ifju erő van e' népben, 's végig nézünk az országon: „keserves fájdalommal kell elmerülni az embernek a' mult előtt, mily borzasztó végzet volt az, hogy a' boldogság anynyi elemeivel, e' jobb

sorsra érdemes népnek oly szegény, oly nyomorultnak kellett lennie, mert vérenek az önkény támogatására, idegen nemzetek rabigába fűzése végett kellett omlani, 's keserves véres verejtékének az austriai udvar végetlen, 's a' népek szabadságával ellenkező szükségének fedezésére kellett fordittatni. (Igaz!) Azt pedig nem lehetett megengedni, hogy nálunk fejlődjék ki az erő 's vagyonság, mert félték, hogy ha majd vagyonosabbak leszünk, nem fogunk akarni szolgák lenni. Ez az 1848-i törvényeknek, nem mondom históriája, hanem belső lényege.

(Folyt. köv.)

Kolozsvár, apr. 22. A' Tordamegyében alakult vadász csapatot illetőleg néhány megjegyzést jó polgártársaimmal tudatai nem tartok feleslegesnek:

1) Ezen csapat felső Tordamegyében és akkor alakult, mikor az osztrák zsarnokok fegyvere Szebennél győzött és Urbán beütven Beszterczén innen hatolt. Nem kételkedett a' kétes idő veszélyei között a' nemzet katonájává felajánlani magát. Nemcsak, de azalatt Czintostól Rogenig a' mezőség pártuló oláh helységeiben folytonosan mint szabad csapat működött.

2) Ámbár az alakulás pontján négy óról volt a' szó, de már akkor fölhívásomra, hogy szolgálatunk idejét ne a' négy havi rövid idő korlátolja, de terjesztük ki addig, míg nemzetünk szabadság harca követeli — egy csaknem általános följánlás nemes hazafi készségét tapasztaltam. Mert csapatomban a' közvitézsek soraiban is van sok értelmiség, melyet nem bottal kellett kötelessége teljesítésére rákényszeríteni. A' tisztek tételében pedig nem érdekekre, hanem a' lehetőségig tulnyomó tehetségre volt nálam figyelem. Innen a' tisztek nagyobb részint tekintélylyel és népszerűséggel bírnak.

3) Ezen előzményeknek a' lett következése, hogy midőn apr. 6-kán fölszólítottam egy hosszabb honvédi szolgálatra — a' nagyobb rész készséggel felesküd. Ezen hazafi készség méltánylást érdemel. És ily előzmények után talán szabad következteteni ezen sergeseke jövő szellemére, miszerint úgy fogja nagyobb szerű katonai kötelességét teljesíteni — hogy a' magyar hadseregben méltó helyet foglalhasson.

4) Szüksége lévén mostani alakjában a' csapat teljesebb számra emelésének, a' mi már meg van — erre sokat tettek nem csak a' csapatombeli főbbtisztek, de magok a' jó indulatu közvitézsek is.

És tett egy reformatus lelkész — kinek neve Agyagási Péter. Méltó, hogy a' nemzet őt megismerje. Különb is fiatal erős ember, ki kardot,

puskát papi kötelessége mellett szintugy elbir, mint bár ki más.

Most elhallgatom a' nevét, de a' tényt megemlítem. Egy más pap látván az irt egyén buzgalmát és a' sikert, aggodalmát fejezte ki, hogy oly papnak hívei miként veszik el kezéből az urnak szentségét. Én azt hiszem, hogy derék lelkeszünk megelégszik, ha azon katonák, kiket a' nemzet ügy védelmére megnyert kezeiből a' szentséget elvehetendhetik. Én őt Ormai Norbert alezredes urnak felajánlottam, a' nélkül, hogy kért volna. Megérdemli. Ő azon időben, mikor Urbán Régen vidékén dult hitszegő katonáival és vad oláh 's szász csordájával, mindent elkövetett, hogy hallgatói a' magyar nemzet elleni özszeesküvésben részt ne vegyenek — és a' pókai magyar ajku nép nem is volt áruló, daczára a' kísértés és kényszerítésnek.

5) Fegyvert az álladalom csapatomnak nem adott. Voltak kevés saját fegyvereink, de melyeknek kifizetésével az álladalomnak szintén nem okoztunk költséget. Sok csapatombeli katonának rosszul esett az egyenlőtlenség, hogy midőn más csapatokbeli katonák a' fegyverekért pénzt kaptak, ők nem kaphattak. A' csapatombeli tiszték és én igyekeztünk panaszukat a' nemzet többféle szükségéi megértetésével csillapítani. Sikerült. Több fegyvereinket, ámbár a' számhoz képest most is kevés, magunk szereztük.

6) Meg kell említenem: hogy Balában egy oláh egyik csapatombeli kövítésnek, görgényi Béli Iguácznak 100 p.frtot ajánlott, hogy fiát elne fogja. A' kövítés jelentette. Az oláh fia elfogott, megengedvén a' pénz elvételét.

Főhadnagy Nagy Sándornak egy régeni szász 4 pftot adott. A' szász elfogott 's varja büne büntetését.

Főhadnagy Veress Lajosnak egy más szász 10 pengőt adott sorsa könnyebbítéséért; a' bünös börtönben várja az érdemlett büntetést.

Polgárbiztos Gyalai Józsefnek egy szász 5 pengőt adott hasonló okból. A' bünös fogva van, 's mint főbünös kell hogy lakoljon.

Nekem csakugyan egy fogoly kezességén kéredzván, kezeslevele mellett 200 pftot juttatott kezemhez. Kezességén senkit el nem engedtem bocsátani — sőt igyekeztem, hogy a' kegyetlen vad lázadók, kik előtt nem volt sem isteni, sem emberi szentség; kiknek vandál kegyetlenségek elől nem menekült sem férfi, sem nő; sem tehetetlen öreg, sem csecsszó pó gyermek, Nemesis boszuló karja elől ne menekülhessenek. Nem is menekült egy is. A' felett azt is szem előtt tartottam, hogy az álladalomnak sok költséget ne okozzak.

Ezen özszeget csapatom felszerelési költségeinek némi fedezésére kívánom fordíttatni. Ezen kívül Szekeres Sándor jó magyar polgártársunk hasonló célra 20 pftot adott át.

Csapatom működése folytán négy oláh helységtől, mint önkintes adományt, ismét négy harangot eszközölt. Melyek közt van mázsásnál nagyobb is, és igen jó ágyuanyagot adnak. Ezeket szintén miut az előbbieket beküldöttem Kolozsvárra. Ohajtanánk valamit ágyukká feldolgozásukról tudni.

Szabó Lajos.

Vegyes hírek.

— A' magyar országgyűléstől folyó hó 19-én elfogadott függetlenségi nyilatkozat ma olvastatott fel — Kolozsvár városának esküdt közönsége gyűlésében. Meghatók valának annak minden szavai, mert a' történeti igazság szent világánál az ész és ékes-szólás mindenható erejével vannak azok özszedve, 's a' 300 éves bilincs alól kiszabadult szív forró ohajtásának tolmácsai. Megújultak a' jelen voltak emlékében a' magyarnak százados szenvedései, meg a' mindig hűtlen uralkodóház iránt végig táplált hűsége daczára rajta ejtett újabb istentelenségek sajgó sebei. 'S a' függetlenségi nyilatkozathoz mellékelt korm.elnöki felszólítás értelmében a' nagy Kossuth szünni nem akaró éljenzése közt egyakarattal meghatározottat, hogy a' méltán száműzött uralkodóházra emlékeztethető minden jelek a' város területén belől eltávoztassanak 's e' nagy nap emlékére a' város közpénztárából a' helybeli katonai korház felsegállítására 2000 pengő rft. adassék 's szólíttassanak fel a' városiak is a' hasonló célra való adakozásra. Továbbá, hogy e' nagy napot e' város minden lakói úgy polgári mint egyházi ünnepélyességgel üljék meg. A' polgári ünnepély megtartása napjánul folyó hó 26-a halasztatott, mikor is a' szabadságtéren a' függetlenségi nyilatkozat ünnepélyesen fel fog olvastatni, 's a' nép számára megmagyaráztatni. A' jövő vasárnap az az f. hó 29-én pedig a' város minden egyházaiban fog hasonló innepélyesség tartatni.

— Bem altábornagy a' Bote szerint, Szeben város folyamodása következtében, az e' városra rótt 400 ezer p.frt hadisarczából, miután 200 ezernél valamivel többet lefizetett, a' többit a' város részéről kiszolgáltató katonai élelmezési és folszerelési kellékek fejében elengedni kegyeskedett.

(1) Karvászy József „Török,, című kereskedésiben FRIS CZIGELKA és SZELTI GYÓGY VIZ illendő áron árultatik, ugyan ott LÓHERE, LUCZERNA, TIMOTHÉUS, ESPÁRCET REYGRAS, és ÁKÁCZFA magok találhatnak.